

Nowe funkcje wsi

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film edukacyjny](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Nowe funkcje wsi

Źródło: dostępny w internecie: <https://www.pexels.com/pl-pl/>, domena publiczna.

Kiedy myślimy o wsi, zapewne wszyscy mamy zbliżone skojarzenia. Wyobrażamy sobie pola w trakcie żniw, pastwiska, a na nich krowy, oraz duże obejścia, po których biegają kury. Niegdyś wieś kojarzona była niemal wyłącznie z rolnictwem. Obecnie tendencja ta nieco się odmieniła, a to za sprawą migracji ludzi z dużych aglomeracji na tereny oddalone od wielkomiejskiego zgiełku. Współczesny mieszkaniec wsi niekoniecznie musi posiadać pole lub stado zwierząt gospodarczych. Zmiana w myśleniu o obszarach wiejskich spowodowała nadanie tym terenom całkowicie nowych funkcji, które do niedawna zarezerwowane były dla zupełnie innych rejonów.

Twoje cele

- Zapoznasz się z rodzajami i rolą przemian zachodzących na obszarach wiejskich.
- Poznasz i scharakteryzujesz nowe funkcje wsi.
- Wskażesz pozytywne i negatywne aspekty związane z nowymi funkcjami wsi.

Przeczytaj

Ciekawostka

Na sieć osadniczą składają się **miasta** i **wsie**. Te pierwsze powstają poprzez nadanie miejscowości praw miejskich przez prezydenta RP, który kieruje się określonymi kryteriami jak np. wygląd wsi, charakter zabudowy, pełnione funkcje czy funkcje historyczne itp. Wszystkie miejscowości, które nie posiadają praw miejskich są wsiami. Musisz pamiętać, że nadanie praw miejskich jest decyzją administracyjną. W Polsce, w odróżnieniu do Niemiec, nie funkcjonują żadne kryteria demograficzne czy ekonomiczne decydujące o tym, czy dana miejscowość jest już miastem. Dlatego czasami miastem jest miejscowość o liczbie ludności mniejszej niż niejedna wieś.

Funkcje wsi

Przez stulecia podstawową funkcją wsi było dostarczanie żywności, czemu służyła działalność rolnicza jej mieszkańców. Dzisiaj rolnictwo jest również istotną aktywnością podejmowaną na obszarach wiejskich, jednak transformacja ustrojowa, jaka miała miejsce w Polsce, przemiany stylu życia, postępujące procesy **urbanizacji**, **suburbanizacji**, w tym *urban sprawl*, powodują, że wsie zmieniają swoje funkcje – albo obok funkcji rolniczej pojawiają się nowe, albo funkcja rolnicza całkowicie zanika, ustępując miejsca innym działalnościom. Można to ująć jeszcze w inny sposób – obszary wiejskie przechodzą transformację z monofunkcyjnych obszarów rolniczych w obszary wielofunkcyjne. W wyniku transformacji niektóre wsie przekształcają się w osiedla, których nie można zakwalifikować do miast. Taki proces nazywany jest semiurbanizacją, a takie osiedle nazywane jest z języka amerykańskiego *rurban community* lub potocznie *półwieś*.

Obecnie na wsiach wznosi się okazałe rezydencje pełniące funkcje drugich domów, czyli miejsc, do których właściciele udają się w celach wypoczynkowych. Poza sezonem turystycznym tzw. drugie domy przynoszą dochód z ich wynajmu.

Źródło: dostępny w internecie: <https://pixabay.com/pl>, domena publiczna.

Skoro funkcja rolnicza obszarów wiejskich traci na znaczeniu, to znaczy, że produkcja rolnicza na danym obszarze została ograniczona i zastąpiona przez inne działalności. Jakie czynniki o tym decydują? Obszary wiejskie to tereny ukształtowane historycznie, ale poddawane wpływowi czynników politycznych, zmianom technologicznym, a także zmianom w środowisku przyrodniczym. Zjawiska te powodują zwiększenie się różnorodności aktywności i działalności gospodarczej obszarów wiejskich.

Czynniki polityczne	polityka rolna, wspólna polityka rolna EU, kształtowanie budżetu państwa
Zmiany technologiczne	mechanizacja rolnictwa, zmiany w technologii wytwarzania towarów
Zmiany w środowisku przyrodniczym	presja środowiskowa, zrównoważony rozwój

Wyżej wymienione czynniki prowadzą do tego, że wsie – poza funkcją rolniczą – pełnią także inne zadania:

- przemysłowe,
- uzdrowiskowo-sanatoryjne,
- religijne,
- turystyczne.

Wieś Biskupin stanowi atrakcję turystyczną dzięki funkcjonującemu tam stanowisku archeologicznemu.

Źródło: dostępny w internecie: wikipedia.org, licencja: CC BY-SA 3.0.

Słownik

miasto

miejsowość posiadająca prawa miejskie

urbanizacja

proces powstawania nowych miast, ich powiększania się i zwiększania liczby mieszkańców

wieś

miejsowość, która nie posiada praw miejskich

Film edukacyjny

Polecenie 1

Wyjaśnij przyczyny powstania i rozwijania się nowych funkcji wsi.

Polecenie 2

Omów, na czym polega funkcja turystyczna wsi i w jaki sposób powiązana jest z pojęciem zrównoważonego rozwoju.

Wystąpił błąd

Źródło: Englishsquare.pl Sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film nawiązujący do treści materiału - dotyczy zaprezentowania nowych funkcji wsi, która ulega transformacji.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Oceń prawdziwość zdań.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Zmiany funkcji wsi polegają na wzroście znaczenia rolnictwa, czego przykładem mogą być przeobrażenia sektora rolniczego w Polsce po przystąpieniu do Unii Europejskiej.	☐	☐
Obecnie mieszkańcy wsi w większym stopniu swoją aktywność zawodową koncentrują na zawodach pozarolniczych.	☐	☐
Duże znaczenie dla zmian w funkcjach obszarów wiejskich mają migracje ludności na obszary wiejskie, szczególnie w regionach dużych miast.	☐	☐
Obecnie nie można wskazać nowych funkcji obszarów wiejskich, ponieważ funkcja rolnicza jest nadal silna i jej znacznie nie uległo znaczącym zmianom.	☐	☐

Ćwiczenie 2

Czy na obszarach wiejskich może rozwijać się turystyka?

Spośród podanych niżej odpowiedzi zaznacz te, które uważasz za prawdziwe. Na podstawie wybranych odpowiedzi, własnymi słowami napisz odpowiedź na postawione pytanie. Możesz dodatkowo wykorzystać argumenty, które nie zostały ujęte w zadaniu.

Nie, ponieważ obszary wiejskie są źle skomunikowane z miastami.

Tak, jedyną formą turystyki na obszarach wiejskich jest agroturystyka.

Tak, ponieważ atrakcją turystyczną mogą być warunki przyrodnicze, ale także walory kulturowe.

Nie, ponieważ na obszarach wiejskich nie powstają żadne obiekty noclegowe ani gastronomiczne.

O jakiej funkcji wsi jest mowa w poniższym tekście? Zaznacz poprawną odpowiedź.

W 1975 roku stworzono w Sierpcu Park Etnograficzny, który początkowo funkcjonował jako oddział Muzeum Etnograficznego. Dopiero w 1987 roku doszło do zespolenia obu placówek – Muzeum Etnograficznego oraz Parku Etnograficznego – i przemianowania ich na Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu. Nowopowstający skansen w Sierpcu opierał się na założeniach, według których zabytkami nie były jedynie translokowane budynki, ale również układ przestrzenny oraz elementy wchodzące w jego skład, np. specyficzny dla danego terenu drzewostan. Tym samym, obok translokowanych budynków, ważnym stało się odtworzenie wnętrza, jak również mikro-pejzaży związanych bezpośrednio z rejonami, z których pochodzą konkretne zagrody, czy też elementy małej architektury: kapliczki, krzyże, etc. W początkowej fazie założeń w sierpeckim skansenie miało być prezentowanych 6 typów wsi: ulicówka, okolnica, widlica, wielodrożnica, owalnica i wieś łańcuchowa. W pierwotnych założeniach teren skansenu miał się rozciągać po obu stronach szosy prowadzącej z Sierpca do Torunia. Po jednej stronie tej szosy miały zostać odtworzone trzy najbardziej charakterystyczne dla osadnictwa mazowieckiego typy wsi: ulicówka, rzędówka i przysiółek drobnoszlachecki. Natomiast w sektorze, znajdującym się po drugiej stronie ulicy miała być odtworzona zabudowa pozostałych typów wsi. Z różnych względów zaniechano planów związanych z budową tego sektora.

źródło: mwmskansen.pl

turystyczna

przemysłowa

usługowa

uzdrowiskowa

Ćwiczenie 4

W jaki sposób rolnictwo może przyczynić się do rozwoju innych, nierolniczych funkcji wsi?
Wybierz prawidłowe odpowiedzi.

Poprzez przeciwdziałanie degradacji obszarów przyrodniczych

Poprzez propagowanie rolnictwa ekologicznego

Poprzez samozaopatrzenie w żywność

Poprzez zachowanie dziedzictwa kulturowego

Ćwiczenie 5

Z podanych niżej odpowiedzi zaznacz tę, która odnosi się do związku pomiędzy *urban sprawl* a przemianami funkcji obszarów wiejskich.

Na skutek tego zjawiska nie rośnie znaczenie funkcji mieszkaniowej.

Zjawisko to powoduje zmianę przeznaczenia terenów, a z powodu zwiększonej liczby mieszkańców powstają nowe obiekty handlowe, usługowe i edukacyjne.

Zjawisko to polega na czasowym pobycie mieszkańców miast na obszarach wiejskich np. w miesiącach letnich, co prowadzi do rozwoju wielu usług służących czasowym, nowym mieszkańcom.

Zjawisko to prowadzi do rozwoju funkcji turystycznej obszarów wiejskich.

Ćwiczenie 6

Ćwiczenie 7

Podaj, jakie zasoby obszarów wiejskich mogą składać się na ich funkcję kulturową.

Ćwiczenie 8

Dla nauczyciela

SCENARIUSZ LEKCJI

Imię i nazwisko autora: Magdalena Fuhrmann

Przedmiot: geografia

Temat lekcji: Nowe funkcje wsi

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, techniku, zakres podstawowy, klasa II

PODSTAWA PROGRAMOWA

cele kształcenia – wymagania ogólne

Wiedza geograficzna

Poznanie zróżnicowania środowiska geograficznego, głównych zjawisk i procesów geograficznych, ich uwarunkowań i konsekwencji (3)

Umiejętności i stosowanie wiedzy w praktyce

Formułowanie twierdzeń o podstawowych prawidłowościach dotyczących funkcjonowania środowiska geograficznego (3)

Ocenianie zjawisk i procesów politycznych, społeczno-kulturowych oraz gospodarczych zachodzących w Polsce i w różnych regionach świata (5)

Rozwijanie umiejętności komunikowania się i podejmowania konstruktywnej współpracy w grupie (9)

Kształtowanie postaw

Rozwijanie zainteresowań geograficznych, budzenie ciekawości świata (1)

Docenianie znaczenia wiedzy geograficznej w poznawaniu i kształtowaniu przestrzeni geograficznej (2)

Dostrzeganie aplikacyjnego charakteru geografii (3)

Treści nauczania

(VIII) Przemiany struktur demograficznych i społecznych oraz procesy osadnicze: rozmieszczenie i liczba ludność, przemiany demograficzne, migracje, zróżnicowanie narodowościowe, etniczne i religijne, kręgi kulturowe, sieć osadnicza, procesy urbanizacji, rozwój obszarów wiejskich. Uczeń: 14) identyfikuje główne czynniki rozwoju obszarów wiejskich na świecie oraz wyjaśnia przyczyny depopulacji niektórych wsi w Polsce

Kształowane kompetencje kluczowe

1. kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji,
2. kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się.

Cele operacyjne

Uczeń:

1. zapoznaje się z przemianami obszarów wiejskich w zakresie ich roli,
2. poznaje i charakteryzuje nowe funkcje wsi,
3. dzieli aspekty związane z nowymi funkcjami wsi na pozytywne i negatywne.

Strategie nauczania: asocjacyjna

Metody i techniki nauczania: blended learning, IBSE

Forma zajęć: praca indywidualna, praca w grupie

Środki dydaktyczne: e-materiał, komputer, projektor multimedialny, zeszyt, atlas geograficzny

Materiały pomocnicze

Stanny M., 2014, *Wieś, obszar wiejski, ludność wiejska – o problemach z ich definiowaniem. Wielowymiarowe spojrzenie*, *Wieś i Rolnictwo* 1 (162).

Kłodziński M., 2010, *Główne funkcje polskich obszarów wiejskich z uwzględnieniem dezagrarnizacji wsi i pozarolniczej działalności gospodarczej*, *Studia BAS* 4 (24).

PRZEBIEG LEKCJI

Faza wprowadzająca

1. Sprawdzenie zadania domowego.
2. Nauczyciel pyta uczniów, jakie znaczenie dla gospodarki i ludności mają obszary wiejskie oraz z jakimi (innymi niż rolnictwo) funkcjami wsi do tej pory się spotkali.
3. Przedstawienie celów lekcji.

Faza realizacyjna

1. Uczniowie zapoznają się z treścią e-materiału.
2. Nauczyciel w formie ustnej weryfikuje zrozumienie materiału przez uczniów i wyjaśnia kwestie niezrozumiałe.
3. Uczniowie wspólnie oglądają film edukacyjny i indywidualnie zastanawiają się nad poleceniami do filmu. Uczniowie wykonują notatki w zeszycie.

4. Nauczyciel weryfikuje zrozumienie poleceń przez uczniów. Uczniowie nanoszą poprawki do notatek.
5. Nauczyciel losowo przydziela uczniów do dwóch grup. Jedna grupa to reprezentanci poglądu, że „obszary wiejskie pełnią obecnie i nadal powinny pełnić jedynie funkcję rolniczą”, druga – „obszary wiejskie stają się wielofunkcyjne i jest to kierunek przemian obszarów wiejskich w przyszłości”. Uczniowie otrzymują czas na przygotowanie argumentów broniących przydzielonej tezy.
6. Uczniowie prowadzą debatę (formę debaty określa nauczyciel w zależności od wielkości klasy), w której próbują przekonać stronę przeciwną do swojej tezy. Każdy uczeń wykonuje swoje notatki, w szczególności notuje argumenty strony przeciwnej.
7. Nauczyciel podsumowuje debatę, pytając uczniów o ich faktyczne zdanie. Uczniowie weryfikują swoje notatki.

Faza podsumowująca

1. Przypomnienie celów lekcji.
2. Podsumowanie wiedzy zaprezentowanej na lekcji.
3. Utrwalenie najważniejszych pojęć, szczególnie tych, które sprawiały uczniom największe problemy podczas zajęć.
4. Ocena pracy uczniów podczas lekcji.

Praca domowa

1. Utrwalenie wiadomości zawartych w e-materiale.
2. Wykonanie ćwiczeń zawartych w e-materiale.
3. Przygotowanie pracy pisemnej na temat funkcji obszarów wiejskich w regionie zamieszkania ucznia.
4. Praca domowa dodatkowa (poziom wyższy): zastanów się, czy w obliczu zmieniających się funkcji wsi dochodzi do procesu urbanizacji wsi. Odpowiedź uzasadnij.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania danego multimedium

Materiał multimedialny zawarty w e-materiale może być wykorzystany podczas powtórzenia materiału całego działu pt. *Przemiany struktur demograficznych i społecznych oraz procesy osadnicze*.